

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula
Sosiaali- ja terveysministeriö

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO

Hietaniemenkatu 7 A

00100 Helsinki

P: 09 5860 440

E: amnesty@amnesty.fi

F: 09 5860 4460

W: www.amnesty.fi

11.6.2015

Arvoisa ministeri Rehula,

Lämpimät onnittelut valinnastanne uudeksi perhe- ja peruspalveluministeriksi. Lähestymme teitä näin ministerikautenne aluksi nostamalla esiin kaksi keskeistä ihmisoikeuskysymystä, jotka vaativat tehokkaita toimia: naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta ja translain uudistaminen itsemääräämisoikeuteen perustuvaksi. Nämä teemat olivat mukana Korkea aika - eduskuntavaalikampanjassamme, jonka myötä 50 nykyistä kansanedustajaa sitoutui ihmisoikeuksien edistämiseen. Työmme jatkuu myös alkaneella hallituskaudella.

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on yli 3 miljoonaa, yli 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty International on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnestyn Suomen osasto on tehnyt jo vuosia töitä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan sekä translain muuttamiseksi itsemääräämisoikeuteen perustuvaksi.

Istanbulin sopimus

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työmme keskiössä on Suomen ratifioima niin sanottu **Istanbulin sopimus**, joka tulee kansallisesti voimaan tämän vuoden elokuussa. Sopimus on ensimmäinen nimenomaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa sääntelevä Euroopassa sovellettava kansainvälinen sopimus. Historiallinen sopimus laajentaa valtioiden oikeudellisesti sitovia velvoitteita väkivallan ehkäisemisestä, väkivallan vastaisen työn koordinoinnista ja uhrien auttamisesta. Sopimus toteaa naisiin kohdistuvan väkivallan olevan naisiin kohdistuvaa syrjintää ja yksi vakavimmista sukupuoleen perustuvista ihmisoikeusloukkauksista. Sopimus velvoittaa valtioita auttamaan kaikkia perheväkivallan uhreja sukupuolesta riippumatta, mutta korostaa sitä, että naiset ja tytöt ovat heidän sukupuoleensa liittyvän väkivallan uhreja ja usein hyvin haavoittuvaisessa asemassa. Sopimus on myös ensimmäinen ihmisoikeussopimus, jonka tekstissä mainitaan seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti kiellettyinä syrjintäperusteina.

Pyydämme teitä varmistamaan, että Suomi:

1. laatii uskottavan toimeenpano- ja rahoitussuunnitelman Istanbulin sopimuksen edellyttämien toimenpiteiden saavuttamiseksi. Ratifioinnin jälkeen sopimuksen saattaminen käytäntöön vaatii selkeää toimeenpano- ja rahoitussuunnitelmaa. Naisiin kohdistuvasta väkivallasta aiheutuvat kulut Suomessa

ovat vuosittain miljardiluokkaa.¹ Väkivallan vähentäminen olisi siten paitsi tärkeää ihmisoikeustyötä, myös taloudellisesti kannattavaa toimintaa. THL:n arvion mukaan Istanbulin sopimuksen edellyttämien toimenpiteiden toteutukselle on varattava ensimmäisenä vuonna vähintään 40 miljoonaa euroa. Amnestyn helmikuussa teettämässä puoluekyselyssä Keskusta painotti, että lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja uhrien auttaminen ovat tärkeitä hyvinvointiyhteiskunnan tehtäviä.

2. perustaa sopimuksen toimialaan kuuluvien väkivallan muotojen vastaisesta työstä vastaavan koordinaatioelimen. Toimielin vastaa väkivallan vastaisen toiminnan yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista, väkivaltaa koskevien tietojen kokoamisesta, tarkastelusta ja tiedottamisesta sekä kansainvälisestä yhteydenpidosta muiden vastaavien toimielinten kanssa. Kuten CEDAW-komitea suosituksissaan (19b) toteaa, koordinaatio on perustettava riittävän korkealle tasolle, jotta se pystyy tehokkaasti koordinoimaan eri ministeriöiden vastuualueisiin kuuluvien toimenpiteiden toteuttamista ja sen rahoituksen on oltava riittävä ja jatkuva. STM:n koordinoima lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyyn poikkihallinnollinen virkamiestyöryhmä ei kykene toteuttamaan sopimuksen edellyttämiä koordinaatioelimen tehtäviä ilman merkittäviä lisäresursseja.

3. takaa riittävät, laadukkaat, esteettömät ja maantieteellisesti kattavat palvelut kaikille väkivaltaa kokeneille naisille. Istanbulin sopimuksen ratifiointi velvoittaa tarjoamaan väkivallan uhreille kattavasti palveluja. Muun muassa turvakotipaikkojen määrää tulee Suomessa kasvattaa nykyisestä noin 120 paikasta Euroopan neuvoston suositusten mukaisesti 500 paikkaan, ja seksuaalista väkivaltaa kokeneille tulee olla saatavilla tarpeeksi palveluja. Sopimus velvoittaa tarjoamaan tukipalveluja samassa tilassa, huomioiden haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt. Tämä tarkoittaa matalan kynnyksen tukikeskuksia, joissa väkivallan uhrit saavat kattavasti palveluja saman katon alta, ilman tarvetta asioida monessa eri paikassa ja matkustaa kauas kotoa. Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa todetaan, että tällainen palvelumalli edesauttaa uhrin toipumista ja tyytyväisyyttä saamiinsa palveluihin. Amnestyn puoluekyselyssä Keskusta muistutti, että turvakoteja ja matalan kynnyksen paikkoja tulee olla joka puolella Suomea.

Lisäksi Istanbulin sopimus edellyttää naisiin kohdistuvan väkivallan tehokasta ehkäisyä ja lakimuutoksia, muun muassa seksuaalirikokset tulisi määritellä suostumuksen puutteen kautta ja pakkoavioliitot tulisi voida mitätöidä, kumota tai purkaa.

Translain uudistaminen

Ihmisoikeusnäkökulmasta niin sanotun **sukupuolen juridisen vahvistamisen ja sitä säätelevän translain** tulee perustua henkilön itsemääräämisoikeuteen, eli henkilön omaan ilmoitukseen. Suomen nykyinen translaki sitoo sukupuolen juridisen vahvistamisen tarpeettomasti lääketieteelliseen prosessiin, mistä aiheutuu monia ihmisoikeusloukkauksia. Translain mukaan juridista sukupuoltaan vahvistavan henkilön on oltava lisääntymiskyvytön eli tarvittaessa suostuttava sterilisaatioon; erottava puolisostaan tai vaihtoehtoisesti saatava puolison suostumus siihen, että avioliitto muutetaan rekisteröidyksi parisuhteeksi tai toisinpäin; esitettävä lääketieteellinen selvitys siitä että hän kuuluu ”vastakkaiseen sukupuoleen” ja elää tämän mukaisessa sukupuoliroolissa; ja oltava täysi-ikäinen.

Suomi toimii kansainvälisesti aktiivisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien toteutumisen takaamiseksi ja osana kansainvälistä ihmisoikeuspolitiikkaansa edistää Yogyakartan periaatteiden hyväksymistä kansainvälisiksi toimintasuosituksiksi YK:ssa. Ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuuden vuoksi on tärkeää, että sukupuolivähemmistöihin kuuluvien

---

¹ Eigen (The European Institute for Gender Equality) vuonna 2014 julkaiseman raportin mukaan naisiin kohdistuvan väkivallan kustannukset ovat Suomessa vuosittain jopa 2,5 miljardia euroa. Eigen: Estimating the costs of gender-based violence in the European Union <http://eige.europa.eu/content/document/estimating-the-costs-of-gender-based-violence-in-the-european-union-report>

ihmisoikeusloukkauksiin puututaan myös kotimaassa – ja että erityisesti lakiin suoraan kirjattu syrjintä ja ihmisoikeusloukkaukset poistetaan välittömästi.

Translakia muutetaan tulevalla hallituskaudella joka tapauksessa avioliittolain uudistamisen yhteydessä. Pyydämme teitä varmistamaan, että lain avaamisen yhteydessä translakia uudistetaan laajemmin itsemääräämisoikeuteen perustuen. Translakiuudistusta edellisellä hallituskaudella valmistellut työryhmä suositti itsemääräämisoikeuteen perustuvan translain muutoksen selvittämistä. Ministeri Huovisen johdolla valmisteltu translaki, josta olisi poistettu lisääntymiskyvyttömyys- ja naimattomuusvaatimukset, olisi poistanut osan ihmisoikeusongelmia aiheuttaneista ehdoista.

Teemme mielellämme yhteistyötä kanssanne itsemääräämisoikeuteen perustuvan translain ja Istanbulin sopimuksen tehokkaan toimeenpanemisen kanssa.

Kunnioitavasti,

Frank Johansson
toiminnanjohtaja
050 367 6311
frank.johansson@amnesty.fi

Lisätietoja kirjeestä: Katariina Heikkinen, sukupuoli- ja seksuaalisuuteen perustuvan syrjinnän asiantuntija, katariina.heikkinen@amnesty.fi, Amnestyn Suomen osasto, 0447096925